

Jak kytarista Štěpán Rak našel ztracenou rodinu

Na sto miliónů televizních diváků po celém Rusku a Ukrajině se loni na podzim stalo v přímém přenosu svědky těžko uvěřitelného příběhu. Dva šedovlasí muži si padli se slzami v očích do náručí v kyjevském chrámu svaté Sofie. Poprvé v životě se tehdy setkali famózní český kytarista Štěpán Rak a jeho mladší bratr Volodymyr Slyvka.

>> Michael Švec

Štáb oblíbeného televizního pořadu Ždi menja (Čekej na mne), obdoby české Pošty pro tebe, připravil pro Raka dokonalé překvapení. Zatímco televizní diváci s napětím poslouchali ze studia dojemný příběh o těžkém osudu hudebníkovy biologické matky, Rak dohrával poslední

tóny svého koncertu. Spustil se mohutný aplaus a ke kytaristovi mezi ostatními gratulanty přistoupil vysoký hubený muž. „Jsem tvůj rodný bratr Voloda,“ řekl pouze. Více mu dojetí nedovolilo.

Rak, který letos 8. srpna oslavil 65. narozeniny, vyrostl a strávil celý svůj život v Radotíně na okraji Prahy. Vychovali jej čeští rodiče, Marie a Josef Rakovi, na které nedá dopustit. Přestože dlouho netušil, že má na Ukrajině maminku, bratra Volodymyra a sestru Ljubu, pochynosti o jeho původu jej začaly trápit už jako dítě.

„Dozvědál jsem se o tom postupně. Bylo to ještě v dobách raného dětství, když mi bylo devět deset let. Stávalo se, že děčka na mě pokřikovala: Rusáku, Rusáku, přivezli tě na tanku, ty si s námi nehraj,“ vzpomíná Rak

První vysokoškolský profesor hry na kytaru

- Narodil se 8. srpna 1945 v Praze.
- Vystudoval střední výtvarnou školu, kytaru na státní konzervatoři v Praze a Akademii múzických umění v oboru skladba.
- Pět let (1975–1980) žil ve Finsku, kde spoluzakládal finskou kytarovou školu.
- V roce 2000 jej Václav Havel jmenoval historicky prvním českým vysokoškolským profesorem kytary. Tento obor na AMU v roce 1982 založil.
- Je považován za jednoho z nejlepších světových kytaristů a skladatelů současnosti.
- Je ženatý, má dva syny: starší Jan Matěj (33) je také kytarista, mladší Štěpán (31) je paleontolog.

na první chvíle, kdy začínal tušit, že kdesi žije i jeho druhá, biologická maminka.

„Někteří příbuzní mě také nebrali příliš mezi sebe s odůvodněním: Ty nejsi náš,“ dodává.

Adoptivní matka tehdy zvládala otázky malého Štěpána starostlivě odbývala. „Maminka mi zpravidla řekla, že jsou to povídačky a abych si toho nevšímal. Když jsem byl větší, říkala, že

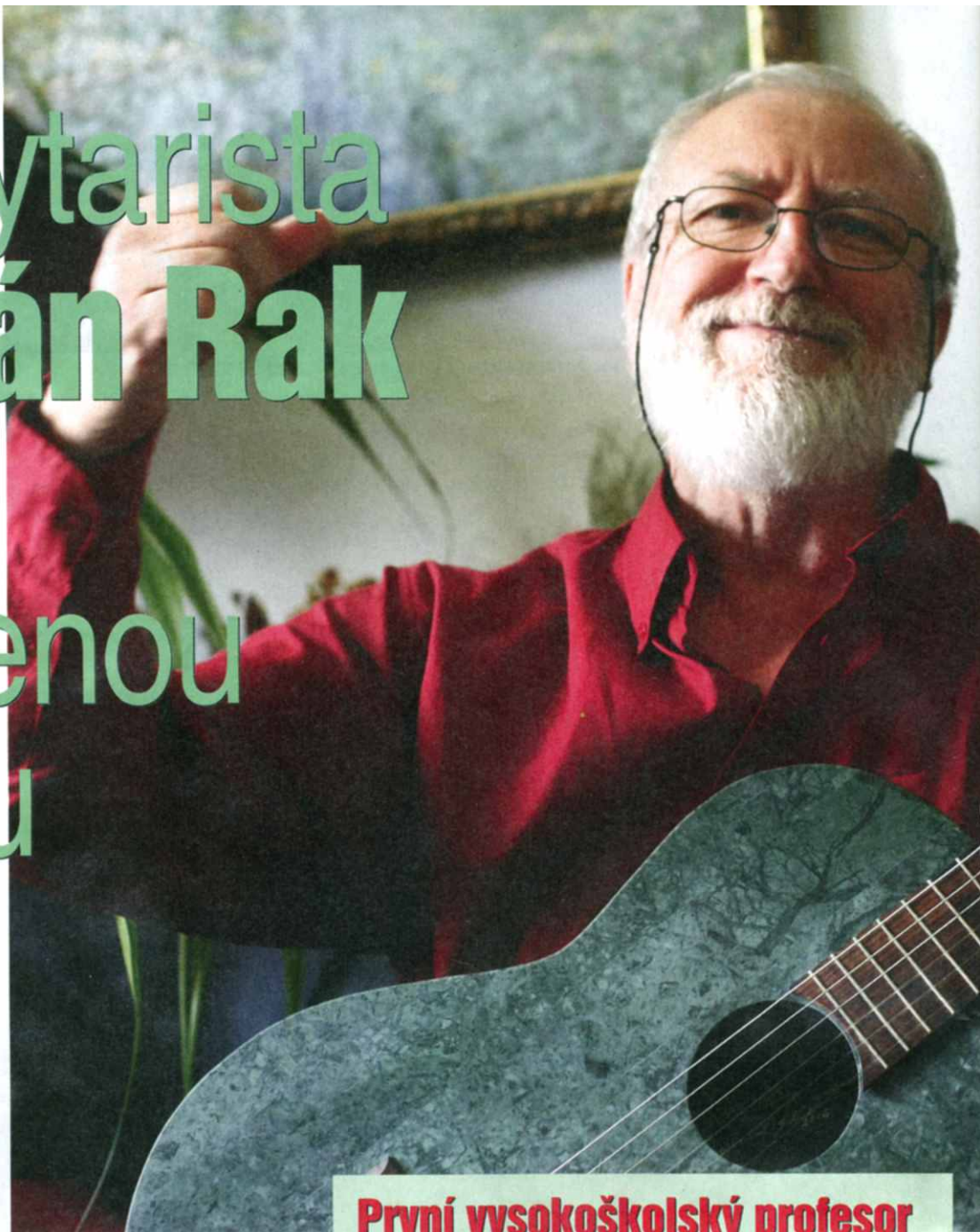

Foto Právo – Petr Horník

přijde čas, kdy mi k tomu něco poví," vypráví hudebník v útulném salóňku svého radotínského domu.

Tajemství odkryla až smrt

Ten čas nastal až v roce 1989, kdy Marie Raková zemřela. Svému tehdy 45letému adoptivnímu synovi předtím zanechala u rodinného známého dopis, v němž se mu dodatečně světovala s celou pravdou o jeho biologické rodině.

Jen těžko si lze představit, co při čtení řádků, které mu po sobě maminka zanechala, tehdy už světově uznávaný kytarista a skladatel cítil. Z dopisu se dozvěděl, že jeho pravou matkou byla zdravotní sestra Vasylyna Slyvková z malé vesničky u západoukrajinského města Chust,

kteří do Prahy přijela na konci války s 1. čs. armádním sborem generála Ludvíka Svobody.

V osvobozené české metropoli pak 8. srpna porodila syna

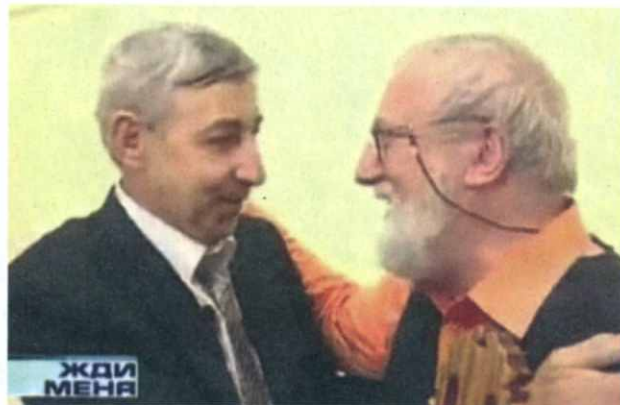
Po celé měsíce chodila před náš dům, kde klečela a prosila, aby mě naši vrátili.

Štěpán Rak o mamince, kterou nikdy neviděl

Štěpána, který byl o pár dnů později pokřtěn v pravoslavném chrámu sv. Cyrila a Metoděje na Novém Městě. Rakovým biologickým otcem měl být generál Štěpán Zakolansky, o němž se

>> Rakův bratr Volodymyr v pořadu Ždi Menja.

>> První shledání sourozenců v přímém přenosu.

však hudebníkovi ani po dvaceti letech pátrání nepodařilo nic zjistit.

Vasylyna Slyvková se už jako sedmnáctiletá dívka pokusila dostat z Podkarpatské Rusi (v březnu 1939 ji obsadilo Maďarsko) do Ruska, aby mohla aktivně bojovat proti Hitlerovu Německu. Hranice se Sovětským svazem se jí skutečně počátkem roku 1941 podařilo překonat, byla zde však jako údajná špiónka zatčena a internována v táboře v tehdejší Stanislavovu, dnešním Ivano-Frankivsku. „Několik let byla po kriminálech, nikdo si neumíme představit, co to pro tak mladou holku bylo," hovoří o nelehkém osudu své matky Rak.

Možnost vykoupit se jí dal až generál Svoboda, který nabíral v gulazích dobrovolníky do své

armády. Slyvková pak jako zdravotnice přešla v první linii z Buzuluku až do Prahy.

Matka už se nemohla vrátit

V péči o zraněné pokračovala i po příchodu do Československa, kdy krátce sloužila v táboře v severočeském Bohosudově.

V březnu 1946 se rozhodla vydat zpět do Podkarpatské Rusi navštívit rodiče, které už čtyři roky neviděla. Osmiměsíčního synka svěřila své spolubojovnici s tím, že bude za týden zpět a malého Štěpána si vyzvedne.

Drsná skutečnost však život matky a syna převrátila naruby – velmocenská politika a souhra nešťastných náhod vedly k tomu, že už se nikdy neviděli.

>> Štěpán se svou adoptivní maminkou Marií.

>> Vasylyna Slyvková po svém návratu na západní Ukrajinu.

>> Malý Štěpán s otcem Josefem na zahradě v Radotíně.

„Při cestě do Podkarpatské Rusi byla okradena, přišla o peníze i doklady,“ popisuje Štěpán Rak. V tehdejší chaotické době však nebylo jednoduché si nové dokumenty pořídit. Než se to Vasylyně podařilo, byly v dubnu ze Stalinova příkazu hermeticky uzavřeny hranice, aby lidé z Podkarpatské Rusi masově neutíkali do Československa.

„Dítě onemocnělo, přítelkyně je bez jakýchkoli dokladů odnesla do nemocnice a sama opustila Prahu,“ doplňuje podrobnosti příběhu profesor Mikuláš Mušinka z prešovské univerzity, jenž na téma osudů Rakovy rodiny napsal studii. „Nemocnice opuštěné dítě odevzdala do útulku na Zbraslavi,“ dodává. Všechny Vasylyniny pokusy spojit se s přítelkyní přes Červený kříž nebo čs. orgány selhaly.

Už v květnu, kdy mu byl necelý rok, si pro Štěpána přišli manželé Rakovi a ujali se ho. „Víš, my jsme strašně chtěli holčičku, ale ty jsi nám zbyl,“ napsala o čtyři desetiletí později Marie Raková svému adoptivnímu synovi ve zmiňovaném dopise. I tak si Štěpána okamžitě zamilovali a brzy už si život bez něj nedokázali představit.

Tatínek nejdříve pracoval jako obecní policista a krátce jako příslušník SNB, odmítl však vstoupit do KSČ, takže zbytek života strávil jako pomocný dělník v cementárně. Maminka,

kteřá pracovala jako prodávačka, ze strany vystoupila po sovětské okupaci v srpnu 1968. I přes těžkou životní situaci vždy dbali o to, aby Štěpánovi nic nechybělo.

Klečela před domem a prosila

Vasylyna Slyvková se však se ztrátou svého dítěte nedokázala smířit. „Vynaložila veškeré své úsilí, aby se mohla vrátit. Když byla vyznamenána řádem Hrdina Velké vlastenecké války, podařilo se jí sem po roce 1948 dostat,“ vypráví Rak.

„Dokonce se dopátrala i toho, kde žiji. Po celé měsíce pak chodila před náš dům, kde klečela a prosila, aby mě naši vrátili.“ Jenže Rakovým již malý Štěpán přirostl k srdci a rozhodně se jej nehodlali vzdát. „Pamatuji si takovou shrbenou postavu, jenže naši mě vždy odehnali,“ vybavuje si Štěpán Rak jediné matné vzpomínky na svou pravou matku. Byly mu tehdy asi čtyři roky.

Adoptivní maminka později v dopise svého syna prosila o odpuštění. „Napsala, abych jim odpustil, ale že už mě nemohli vrátit. Nemohli mít děti a já jsem byl jejich jediná naděje,“ říká známý hudebník.

Toho, že s Rakovými zůstal, ale rozhodně nelituje. „Všem dětem na světě bych přál tak úžasné biologické rodiče, jaké já

jsem měl adoptivní,“ dodává s dojetím v hlase.

Bratr zmizel beze stopy

Vasylyna se po dobu, kdy se v Praze snažila získat Štěpána zpět, živila jako pokojská v hotelu. Zklamaná a plná žalu se však nakonec vrátila zpět na Ukrajinu, kde později založila novou rodinu. V roce 1949 porodila syna Volodymyra a o pět let později dceru Ljubov. Otec však rodinu krátce po narození dcerky opustil a Vasylyna zůstala na výchovu dětí sama. Jak později vzpomínal Volodymyr, kterého cituje profesor Mušinka ve své studii, svého otce sourozenci od té doby neviděli, ale maminka se o ně starala perfektně.

Rak se později od bratra Volodymyra dozvěděl, že jeho pravá matka na něj pak vzpomínala celý život. „Říkal, že maminka o tom nerada mluvila, byla to pro ni velká bolest. Osmého srpna však prý vždy slavila mé narození.“

Jak Voloda v pořadu Ždi menja vzpomínal, jeho matka na Štěpána nepřestala myslet. „Štěpán nikdy nevěděl, že má bratra. Ale já věděl od dětství, že někde je. Máma stále říkala: Máš bratra, je v Praze.“ Své mladší děti vyzývala, aby ztraceného sourozence vypátraly a navázaly s ním kontakt. Těsně před smrtí se prý Volodovi svěřila: „V srdci cítím, že můj starší syn stále žije.“

Vasylyna se setkání se svým ztraceným synem už nedočkala, ani nikdy nezjistila, že už za jejího života byl uznávaným kytaristou a skladatelem. Zemřela v roce 1992, přibližně ve stejné době jako Štěpánova adoptivní

Začali chodit gratulanti s kytkami a jako poslední přišel s růžičkou prošedivělý pán, vyšší než já, objal mě, v očích slzičky a řekl jedinou větu: Stopka, ja tvoj brat Voloda. Tak jsme se rozbřečeli.

Štěpán Rak
o setkání s bratrem

matka. Trvalo pak asi 10 let, než se díky náhodě a pomoci přátel Štěpán Rak dostal na stopu svého o čtyři roky mladšího bratra Volodymyra.

Na západní Ukrajinu se tehdy vydal kytaristův starší syn, rovněž muzikant Jan Matěj Rak. Setkal se tu dokonce se svým strýcem i tetou a otcí přivezl řadu fotek. Než se však Rak vydal

>> Z manželství Štěpána Raka se narodili dva synové, na něž je otec náležitě pyšný. Repro Právo – Petr Horník (4)

za svou nově nalezenou rodinou, bratr Voloda, který na Ukrajině pracuje jako řidič, se odstěhoval a přestal platit i telefonní kontakt. „Zoufale jsme se pak s přáteli snažili bratra vypátrat, ale nebylo to možné,“ popisuje kytarista tehdejší beznaděj.

Nečekaný zvrat nastal loni v září. „Před rokem jsem přijel do Kyjeva poprvé, měl jsem tam koncert. Ruská a ukrajinská televize mě stále sledovaly, byly se mnou pořád,“ vzpomíná Rak, který tehdy ještě nevěděl, co se na něj chystá.

„Paní režisérka mě pak poprosila, zda bych nezahrál nějakou ukrajinskou písničku jako přídavek, což se stalo,“ vypráví. „Pak začali chodit gratulanti s kytkami a jako poslední přišel s růžičkou prošedivělý pán, vyšší než já, objal mě, v očích slzičky a řekl jedinou větu: Stópka, ja tvoj brat Voloda. Tak jsme se rozbrečeli,“ popisuje Štěpán Rak nečekané setkání.

Plánuje návrat

Ještě dlouho po koncertě seděli oba muži na lavičce v parku v centru Kyjeva a nevěřícně se na sebe dívali. „Zahrál jsem v životě mnoho koncertů, ale jen na jediném jsem se setkal se svým bratrem,“ řekl tehdy Volodovi Štěpán.

Až následně se kytarista dozvzděl, že dojemné setkání,

které před televizními obrazovkami sledovalo na sto miliónů lidí, zinscenoval Rudolf Sedláček, někdejší ředitel Českého centra v Kyjevě, kterému se Rak dříve se svou rodinnou historií světil.

I přes jazykovou bariéru si oba bratři hned padli do oka. „Našel jsem v něm úžasného, oddaného, krásného člověka, říká Rak. „Nemá sice žádné výsostné povolání, dělá řidiče, ale je nesmírně inteligentní, sečtělý a vzdělaný člověk,“ dodává. Bratři se sice od setkání v Kyjevě neviděli, ale občas si píší. S komunikací mezi svým otcem a strýcem také pomáhá Volodův syn Michal, který se v Česku usadil a založil zde stavební firmu.

Přestože už svou staronovou rodinu stačil Štěpán trochu poznat, stále netuší, po kom zdědil svůj fenomenální hudební talent. Je však přesvědčen, že za svou úspěšnou uměleckou dráhu vděčí péči adoptivních rodičů, kteří jej ve všem, o co projevil zájem, podporovali. „Moje sestra Ljuba ale prý velice krásně zpívá a chtěla dělat operní zpěv,“ dodává.

Kytarista se chce brzy vypravit do malé vesnice Šandrov u Chustu. Ve zdejší kostelíčku, kde byla pokřtěna jeho maminka i babička, se chystá za Vasylynu Slyvkovou, kterou nikdy nepoznal, uspořádat charitativní koncert. ■